

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums — apspriedes dokuments par valsts atbalstu jauninājumiem"

KOM(2005) 436 galīgā red.

(2006/C 65/16)

Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2005. gada 21. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu "Komisijas paziņojums — apspriedes dokuments par valsts atbalstu jauninājumiem"

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai veikt sagatavošanas darbus.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 422. plenārajā sesijā, kas notika 2005. gada 14. un 15. decembrī (14. decembra sēdē), iecēla PEZZINI kgu par galveno ziņotāju un ar 80 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums un ieteikumi

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē apspriedes dokumentu par valsts atbalstu jauninājumiem, kurā atspoguļojas Komisijas centieni izveidot uzticamu tiesisko sistēmu, noteikt kritērijus, kas nodrošina efektīvāku atbalstu piešķiršanu, kā arī vienkāršot likumdošanu.

1.1.1 EESK konstatē, ka ar Komisijas dokumenta palīdzību pirmo reizi tiek uzsāktas plašas debates par virkni ļoti aktuālu tematu:

- Kas ir uzskatāms par jauninājumu?
- Kā nošķirt jauninājumu attaisnotu veicināšanas posmu no tāda posma, kurā atbalstu sāk izmantot komerciālos nolūkos?
- Kādi pasākumi ir jāveic, lai MVU varētu kompensēt tādus ierobežojumus, par kuriem ir zināms, ka tie negatīvi ietekmē MVU izaugsmi?
- Ņemot vērā pašreizējos globalizācijas procesus, jāaplūko, kāda ir Eiropas lielāko partneru rīcība jauninājumu jomā un cik lielā mērā ES pati sevi ir ierobežojusi, piekrītot PTO noteikumiem.

1.2 Atbildes uz minētajiem jautājumiem ietekmēs arī jauno tiesisko sistēmu, ko ierosinās Komisija un attiecībā uz ko dalībvalstis vēltīs pūles, lai saskaņotu attīstību un progresu ar reglamentējošo normu — īpaši konkurences noteikumu — ievērošanu.

1.3 ES nepietiekamas konkurētspējas iemesls galvenokārt ir vāji attīstīti jauninājumu procesi, kas bieži ir saistīti ar tirgus nepilnībām. Šādos gadījumos valsts atbalsts varētu radīt impulsus, lai tirgus dalībnieki vairāk ieguldītu produktu un metožu jauninājumos⁽¹⁾.

⁽¹⁾ ES 25 valstu augsto tehnoloģiju produkcijas apmērs eksporta tirgū 2003. gadā bija 17,8 % - salīdzinājumā ar Japānas 22,7 % un ASV 26,9 % (Avots: Eurostat, Zinātne un tehnoloģija, 8/2005).

1.4 Bez inovācijas Eiropas Savienībai draud kultūras un ekonomiskais noriets. EESK pilnībā apzinās minēto faktu un, pateicoties locekļiem, kas pārstāv organizētās pilsoniskās sabiedrības atsevišķas jomas, atbalsta to, ka, vajadzības gadījumā arī mērķtiecīgi piesaistot valsts atbalstu, ir jāsasniedz šādi mērķi:

- tirgus ārējo efektu pārvarēšana vai vadība;
- uzņēmējdarbības gara veicināšana;
- atsevišķās jomās jānosaka piemēroti pasākumi, lai veicinātu jauninājumu attīstību mikrouzņēmumos, mazos un vidējos uzņēmumos;
- jāatbalsta uzņēmēji un sociālās jomas dalībnieki, lai viņi labāk saprastu un izmantotu tirgus globalizācijas laikmetā notiekošo nepārtraukto jauninājumu attīstību;
- jāīsteno privātās izpildes ("private enforcement") veidi, lai tādējādi atvieglotu tiesiskā regulējuma ievērošanu un tā pilnīgu piemērošanu⁽²⁾;
- konkrēti pasākumi Eiropas pētniecības telpas izveidei, koordinējot tehnoloģijas centru un augstskolu darbību, lai izplatītu un konkrēti izmantotu pētniecības rezultātus⁽³⁾;
- izmantojot attiecīgos instrumentus un līdzekļus, jāveic pasākumi izglītības un tālākizglītības jomā, lai profesionālās spējas un prasmes pielāgotu aizvien mainīgajam tirgus prasībām, palīdzētu sabiedrībai saprast pastāvīgās pārmaiņas un lai nostiprinātu uzņēmumu sociālās atbildības principus⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Sal. ar INT. 268, 6.2. punktu.

⁽³⁾ Jāpārvar paradoksālā situācija, ka Eiropa – kaut arī pētniecības jomā līdera pozīcijā – atpaliek attiecībā uz pētniecības rezultātu izmantošanu ekonomikas jomā.

⁽⁴⁾ Sal. ar Zaļo grāmatu par uzņēmumu sociālo atbildību.

1.5 Līdz šim Komisija nebija iesniegusi nekādu īpašu tiesisko regulējumu attiecībā uz valsts atbalstu jauninājumiem. Atbalsts jauninājumiem tika ņemts vērā saskaņā ar Līguma 87. un 88. pantu citu atbalsta veidu kontekstā, piemēram, tādu kā reģionu atbalsts, atbalsts apmācības pasākumiem, dalība attiecībā uz ieguldījumu kapitālu, atbalsts nodarbinātībai, atbalsts MVU.

1.5.1 Uz jauninājumiem zināmā mērā tika attiecināti noteikumi par valsts atbalstu pētniecībai un attīstībai⁽⁵⁾, kas no 2002. gada 30. jūnija tika pagarināti līdz 2005. gada 31. decembrim⁽⁶⁾.

1.6 Attiecībā uz daudziem Komisijas ierosinātajiem jautājumiem EESK pauda viedokli jau iepriekšējos, vienprātīgi vai ar ievērojamu balsu vairākumu pieņemtajos atzinumos:

- valsts atbalsta pieļaujamība tirgus nepilnības gadījumā;
- pasākumi, lai kompensētu ierobežotos ārējos efektus;
- noteikt kopīgus iepriekšēja novērtējuma kritērijus, īpaši MVU jomā;
- inovatīvas metodes jāņem vērā ne tikai tehnikas, bet arī pakalpojumu jomā, tirdzniecībā un pārvaldē, kā arī produktu un metožu jauninājumos;
- lielāks atbalsts jauninājumiem reģionos, uz ko attiecas kohēzijas fondu atbalsts vai kas ir ģeogrāfiski grūti pieejami (kalnu rajoni un salas, kā arī attāli lauku rajoni), tajā skaitā piešķirot atbilstošus nodokļu atvieglojumus (aplūkšana ar mazāk apgrūtināšiem nodokļiem) reģionālajā līmenī⁽⁷⁾;
- radīt un veicināt tādas jaunas MVU finansiāla atbalsta formas kā mikrokredīti, un atbalstīt apgrozāmā kapitāla kredītus, kā arī ar vērtspapīriem nodrošinātus kredītus un uzticības personu šķērsgarantijas mikrouzņēmumiem un maziem uzņēmumiem, kam juridiskās formas dēļ — galvenokārt šādi uzņēmumi ir personālsabiedrības — grūti piekļūt riska kapitālam;
- atbalstīt struktūras, kas ar konsultāciju un konkrētu pasākumu palīdzību veicina inovatīvas darbības mikrouzņēmumos, mazos un vidējos uzņēmumos;
- dažādās zinātnes jomās apmācīt darbiniekus un speciālistus (arī ar valsts atbalsta palīdzību), kas, mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem pārorientējoties uz inovatīvām metodēm, sniegs konsultācijas un tiem palīdzēs;

— atbalstīt izcilības centrus ar valsts un privātajiem ieguldījumiem, un veicināt minēto centru sadarbību ar universitātēm un augstskolām.

1.7 Jau agrāk izstrādātos dokumentos komiteja ir uzsvērusi, ka attiecībā uz valsts atbalstu, kura mērķis ir veicināt ieguldījumus MVU inovatīvos projektos, ir jāņem vērā arī uzņēmumu izaugsme, kā arī šādi aspekti:

- jāveido reģionālo un vairākus reģionus aptveroši jauninājumu tīkli;
- jāveicina politika, kas sekmē kopu (*cluster*) veidošanos un rūpniecības tehnoloģiskos parkus;
- jāiesaista “*business angels*” un pakalpojumu starpnieki, piemēram, riska tehnoloģiju speciālisti (*venture technologists*), brokeri un padomdevēji patentu jautājumos;
- jāveido tehnoloģiju pārņemšanas un riska kapitāla pārskaitījuma centri;
- jāapmāca un jāpieņem darbā profesionāli kvalificēts personāls⁽⁸⁾.

2. Pamatojums

2.1 Paziņojuma kopsavilkums

2.1.1 Komisija vēlas uzsākt debates, lai uzlabotu Kopienas tiesību aktus, kas attiecas uz valsts atbalstu jauninājumiem

2.1.2 Komisija jau iepriekš izklāsta savu viedokli attiecībā uz sešām vispārējām jomām:

- atbalsts, dibinot inovatīvus uzņēmumus, un to attīstības veicināšana sākuma posmā,
- riska kapitāla izmantošana,
- veidi, kā pētniecības un attīstības projektu ietvaros jauninājumus iekļaut pašreizējā atbalstu sistēmā,
- atbalsts MVU, lai tiem dotu iespēju izmantot jauninājumu starpnieku sniegtos pakalpojumus,
- atbalsts MVU, lai tie varētu izmantot sadarbību ar augsti kvalificētiem zinātniekiem un inženieriem un realizēt veiksmīgu personāla apmaiņu ar universitātēm un lielajiem uzņēmumiem,
- atbalstīt un attīstīt kompetenču centrus, kas ir noderīgi visiem uzņēmumiem un piesaista privāto ieguldītāju interesi.

⁽⁵⁾ OV C 45, 17.2.1996., grozījumi OV C 48, 13.2.1998.

⁽⁶⁾ OV C 111, 8.5.2002.

⁽⁷⁾ Sal. ar finansiāli tehnisko īstenošanu un kredīta sociālo uzdevumu.

⁽⁸⁾ Sal. INT. 268

2.1.3 Jāievēro šādi priekšnoteikumi:

- atbalsts ir paredzēts, lai novērstu atsevišķas tirgus nepilnības,
- atbalsts ir vispiemērotākais instruments,
- atbalsts rosina saņēmēju ieviest jauninājumus un ir attiecīgi proporcionāls izvēlētajam mērķim,
- konkurences izkropļojumi ir ierobežoti.

2.2 Pašreizējā situācija

2.2.1 EESK iepriekšējos atzinumos ir pastāvīgi uzsvērusi valsts atbalsta kontroles nozīmi, lai sasniegtu šādus ES mērķus:

- konkurences politika, kas veicina dalībvalstu tautsaimniecību saskaņotu attīstību,
- uzņēmējdarbība, kurai raksturīgs novatorisms un iniciatīvas,
- kohēzijas politika, kurā ir pievērsta pienācīga uzmanība vismazāk attīstītajiem reģioniem,
- ilgtspējīga izaugsme, kas atbilst prasībām attiecībā uz darba apstākļu, uzņēmējdarbības apstākļu un vides aizsardzības uzlabošanu,

2.2.2 Kaut gan konkurences politikai⁽⁹⁾ ir būtiska nozīme, lai iekšējais tirgus veiksmīgi funkcionētu, nodrošinot attīstību, ko neierobežo diskriminējošie noteikumi, valsts iejaukšanās tomēr var būt ieteicama un nepieciešama, lai izlīdzinātu tirgus ierobežojumus un nepilnības.

2.2.2.1 Lisabonas stratēģijā, kas Eiropadomes 2005. gada pavasara sanāksmē⁽¹⁰⁾ tika pārskatīta un papildināta ar jaunu pragmatisku pieeju, ir prasība pievērst īpašu uzmanību šādiem aspektiem:

- tirgus nepilnības,
- ekonomikas un sociālā kohēzija,
- ilgtspējīga attīstība,
- jauninājumi.

2.2.3 Pēdējo gadu laikā valsts atbalsts ir nedaudz samazinājies⁽¹¹⁾ un — vēl jo svarīgāk — tika piešķirts galvenokārt horizontālo mērķu īstenošanai. Atbalsts horizontālajiem mērķiem 2003. gadā bija 79 % kopējā atbalsta apjoma; no minētā procentuālā apjoma 14 % tika izmantoti pētniecībai un attīstībai⁽¹²⁾. Eiropadome ņēma vērā minēto faktu 2005. gada

⁽⁹⁾ ES līgums, VI sadaļa, 2. nodaļa: Kopīgi noteikumi par konkurenci, nodokļiem un likumu tuvināšanu.

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 24 galīgā red., 2.2.2005.: "Dalībvalstīm jāsamazina un jāpārorientē valsts atbalsts, lai noteiktu tirgus nepilnības nozarēs ar augstu pieauguma potenciālu, kā arī lai veicinātu jauninājumus."

⁽¹¹⁾ Laikā no 1999.-2001. gadam tas bija 0,61 % ES IKP, no 2001.-2003. gadam — 0,59 %. KOM(2005) 147 galīgā red., 20.4.2005.

⁽¹²⁾ Avots: KOM(2005) 147 galīgā red., 20.4.2005., 7. tabula: 23 % atvēlēti videi un energotaupībai, 21 % reģionālajai attīstībai, 13 % MVU, 3 % izglītībai, 3 % nodarbinātībai un 2 % kultūrai un piemiņekļu aizsardzībai.

marta sanāksmē. Tā uzsvēra, ka gadījumos, kad atbalsts ir nepieciešams, lai kompensētu tirgus nepilnības, būtu jāpieļauj attiecīgos gadījumos izņēmumi.

2.2.3.1 Arī Eiropas Parlaments rezolūcijā par Eiropas konkurētspējas veicināšanu un rūpniecības pārmaiņu ietekmi uz politiku un MVU lomu⁽¹³⁾ atzinīgi vērtē to, ka atbalstu kopējais apjoms samazinās, un uzsver, ka atbalsts ir lietderīgs pētniecībai, attīstībai, apmācībai un mazo uzņēmumu konsultācijai.

2.2.4 Attiecībā uz valsts atbalsta tiesiskā regulējuma reformu⁽¹⁴⁾, par kuru EESK arī paudusi viedokli⁽¹⁵⁾, Eiropas Parlaments uzsver, ka ir nepieciešams izstrādāt nepārprotamu rīcības plānu reformai, kas attiecas uz valsts atbalstu jauninājumiem, saprotot jauninājumus vārda plašākajā nozīmē, tātad ņemot vērā ne tikai tehnoloģisko aspektu⁽¹⁶⁾, un minētais rīcības plāns jāattiecinā horizontāli uz visām nozarēm, tajā skaitā uz tirdzniecības un pakalpojumu nozarēm, kas varētu sniegt ievērojamu ieguldījumu Lisabonas stratēģijā.

2.2.5 EESK uzsver, ka Komisija, ņemot vērā tirgus nepilnības, 2004. gadā iesniedza vairākus strukturētus priekšlikumus vispārējai reformai valsts atbalsta jomā. Minētie priekšlikumi, kurus arī Komiteja atzinīgi vērtē, jau tiek īstenoti paziņojumu veidā.

2.2.6 Tomēr EESK apzinās, ka situācija minētajā jomā mainīgo politisko, sociālo, ekonomisko un tiesisko apstākļu un paātrinātā tirgus globalizācijas procesa dēļ ir ļoti dinamiska. Tādēļ ir nepieciešami attiecīgi regulāri pielāgošanās pasākumi⁽¹⁷⁾, vienlaicīgi saglabājot nepārprotamu un pārredzamu tiesisko pamatprincipu kopumu.

2.2.7 Saistībā ar tirgus globalizāciju ir jāpievērš īpaša uzmanība daudzpusējiem pamatprincipiem, kas izklāstīti PTO nolīgumā, no vienas puses, un ES svarīgāko tirdzniecības partneru tiesiskajam regulējumam, no otras puses.

2.2.8 Amerikas Savienotajās valstīs *United States Small Business Administration* (ASV Mazo uzņēmumu pārvalde — SBA) no vairākām valsts federālā līmeņa programmām piešķir maziem un vidējiem uzņēmumiem virkni tādu atbalsta pasākumu jauninājumiem, kas bez federālās iniciatīvas *Small Business Innovation Research Program* (Mazo uzņēmumu jauninājumu pētniecības programma — SBIR) ietver arī atsevišķu federālo valstu piešķirto atbalstu.

⁽¹³⁾ Rezolūcija PE_6TA(2005)0230 (EP 2005. gada 12. maija ziņojums Nr. A6_0148/2005, 36. punkts).

⁽¹⁴⁾ KOM(2005) 107 galīgā red. "Valsts atbalsta rīcības plāns — mazāks un mērķtiecīgāks valsts atbalsts: plāns valsts atbalsta reformai 2005.–2009. gadam".

⁽¹⁵⁾ INT. 268

⁽¹⁶⁾ Skatīt 5. zemsvētras piezīmi, EP rezolūcijas 50. punktu.

⁽¹⁷⁾ Sal. ar SEC (2005) 795, 7.6.2005.

2.2.8.1 SBA ir izveidojusi veselu virkni pasākumu:

- *Basic Loan Program* ar galvojumu (līdz 75 %) par kredītu, kura apjoms var būt līdz pat 2 miljoniem dolāru vienam uzņēmumam,
- *SBA Investment Program*, lai ieguldītu “*business angels*” kapitālu un riska kapitālu,
- *Certified Development Company “504” Loan Program*, lai veicinātu jauninājumu un modernizācijas pasākumus līdz 4 miljonu dolāru apmērā,
- *Microloan Program* īslaicīgiem pasākumiem līdz 35 000 dolāru (izmantojot starpnieku),
- *Prequalification Loan Program* pasākumiem līdz 250 000 dolāru (izmantojot starpnieku),
- *Export Working Capital Program* ar galvojumu līdz pat 90 % apmērā, kredītlimits 1,5 miljoni dolāru,
- *SBA Express* pasākumiem līdz 350 000 dolāru un galvojums 50 % apmērā,
- *SBA Community Express* pasākumiem līdz 250 000 dolāru, galvojums 75 % apmērā,
- *SBA Secondary Market Program* un *SBA Asset Sales Program*, lai veicinātu vieglāku piekļuvi akciju tirgum,
- *SBA Women’s Network for Entrepreneurial Training Initiative*, lai veicinātu sieviešu līdzdalību uzņēmējdarbībā.

2.2.8.2 SBIR iniciatīva, kas mazākiem uzņēmumiem sniedz valsts atbalstu jauninājumiem un pētniecībai, paredz starta kapitālu, lai veiktu priekšizpēti, 100 000 dolāru apmērā pirmajā posmā un līdz pat 750 000 dolāru otrajā posmā prototipu attīstīšanai. Trešajā posmā (ieviešana tirgū) nav paredzēts piešķirt SBIR līdzekļus, tomēr tiek sniegta palīdzība, meklējot valsts un privātos finanšu līdzekļus.

2.2.9 **Nesenajos EURAB** (Eiropas Komisijas padomdevēja struktūra, kurā ietilpst Eiropas ekonomikas un rūpniecības pārstāvji) **ieteikumos** ir uzsvērts, ka gan Kopienas, gan valstu līmenī ir jāievieš līdzīgs mehānisms, kas papildinātu Pētniecības, tehnoloģiju attīstības un demonstrējumu pasākumu pamatprogrammu, kaut gan tiek norādīts, ka tādā gadījumā varētu būt nepieciešams **grozīt valsts atbalsta noteikumus** ⁽¹⁸⁾.

2.2.10 Japānā Mazo un vidējo uzņēmumu aģentūra piedāvā dažādu veidu valsts atbalstu jauninājumu veicināšanai:

- “*Start-up*” programma piedāvā vienu daļu līdzekļu praktiskai pētniecības un attīstības pielietošanai, tehniskajam novērtējumam un patentu iegādei (atlaide 50 % apmērā reģistrācijas izmaksām un pagarinājums vēl uz 3 gadiem),

- pētniecības un attīstības programma inovatīvo tehnoloģiju jomā,
- pētniecības un attīstības programma jaunām ierosmēm vietējā līmenī,
- programma, lai veicinātu rūpniecības, zinātnes, valsts amatpersonu un valdības sadarbību,
- *Small Business Innovation Research System* (japāņu ekvivalents SBIR) mērķis ir veicināt MVU tehnoloģisko spēju attīstību, piesaistīt valsts atbalstu to radošajām darbībām un finansēt pētniecības rezultātu komerciālo izmantošanu,
- finansiāla atbalsta programma, lai ieviestu un attīstītu informācijas tehnoloģijas uzņēmumos, izmantojot valsts līdzekļus,
- programma, lai subsidētu jauninājumus MVU,
- atbalsta programma, lai veicinātu MVU attiecībā uz uzņēmuma resursiem,
- programma “*Atbrīvojums no pienākuma sniegt galvojumu*”,
- pasākumi, lai samazinātu procentu likmes kredītiem, kas ir saņemti no *Japan Finance Corporation for Small and Medium Enterprise (JASME)*, *National Life Finance Corporation (NLFC)* un *Shoko Chukin Bank*,
- nodokļu atvieglojumu plāns MVU,
- investīciju plāns līdz 300 000 jēnu apmērā no “*Small and Medium Business Investment and Consultation Companies*”,
- likumā par labāku nodarbinātības vadību MVU iekļautie impulsu mehānismi, lai noturētu darbaspēku un radītu kvalitatīvi augstvērtīgas darba vietas.

2.2.11 **Daudzpusējā PTO nolīgumā** “īpašs valsts atbalsts” ir nodēvēts par subsīdiju, kas tiek piešķirts tikai tam uzņēmumam, rūpniecības nozarei vai savstarpēji saistītu rūpniecības nozaru grupai, kas atrodas valstī, kura piešķir pabalstu. PTO noteikumi attiecas tikai uz šāda veida atbalstiem, izņemot lauksaimniecības nozari. Turklāt pastāv divas dažādas kategorijas: **aizliegtais atbalsts un apstrīdamais atbalsts**.

2.2.12 **Aizliegts** ir tiešs atbalsts, lai veicinātu eksportu vai dotu priekšroku vietējām precēm salīdzinot ar importētajām, jo tādējādi tiek kropļota starptautiskā tirdzniecība un tiek kavēta citu valstu tirdzniecība. PTO paātrinātā procedūrā veic minēto atbalstu pārbaudi, lai noteiktu, vai attiecīgie pasākumi jāaizliedz vai arī cietusī valsts/cietušās valstis var veikt pretpasākumus muitas nodokļu formā.

⁽¹⁸⁾ EURAB – Eiropas Pētniecības padomdevēja valde, 02.053 final “*Improving innovation*”, 2005.

2.2.13 Valstij, kas ceļ iebildumus pret kādā citā valstī piešķirto atbalstu, attiecībā uz **apstrīdamo** atbalstu jāpierāda, ka tas negatīvi ietekmē valsts likumīgās intereses. Tas tiek veikts, pamatojoties uz 3 "kaitējumu" veidiem⁽¹⁹⁾. Pretējā gadījumā valsts atbalstu drīkst piešķirt. Gadījumā, ja Strīdu izšķiršanas institūcija pierāda un atzīst, ka ir veikts kaitējums, attiecīgajai valstij jāatsauc piešķirtais atbalsts. Citādi valsts, kam ir nodarīti kaitējumi, var ieviest kompensācijas muitas nodokļus.

2.3 Vispārējās piezīmes

2.3.1 Komiteja atzinīgi vērtē šo Komisijas priekšlikumu, kurā ir izklāstīta pašreiz pastāvošā (uzlabojamā) saistība starp valsts atbalstu un jauninājumiem Eiropā. ES nepietiekamās konkurētspējas iemesls salīdzinājumā ar citām pasaules ekonomiskajām telpām lielā mērā ir vāji attīstīti inovācijas procesi, kas vēl vairāk tiek kavēti globalizācijas procesu rezultātā.

2.3.1.1 Komiteja arī atzinīgi vērtē to, ka valsts atbalsta un jauninājumu kopsakarība ir iekļauta sabiedriskās apspriešanas procesā, kas šajā delikātajā jautājumā dod iespēju uzklaut tieši ieinteresēto personu viedokļus.

2.3.1.2 Šajā paziņojumā ietvertie jautājumi ir apjomīgi, taču precīzi formulēti; tie apskata gandrīz visas problēmas, sākot ar tirgus nepilnībām un beidzot ar procedūru vienkāršošanas iespējām. Ņemot vērā laika un diskusiju iespēju trūkumu izpētes grupās, ziņotājs nevar padziļināti pievērsties atsevišķiem jautājumiem un nespēj nodrošināt pamatotas atbildes uz atsevišķiem jautājumiem.

2.3.2 Komiteja apzinās, ka ES konkurētspējas problēmu nav iespējams atrisināt tikai ar valsts atbalsta palīdzību jauninājumiem. Virknē Kopiesas dokumentu un dažādos Komitejas atziņumos ir norādīti ierobežojumi, ar kuriem Eiropas Savienība saskaras savu pasākumu īstenošanā:

- nepietiekams jauninājumu līmenis ne tikai tehnoloģiju jomā;
- nepietiekami kopīgi noteikumi un pasākumi;
- vāji finanšu tirgi, kas joprojām ir pārāk sadrumstaloti;
- pārāk zems nodarbinātības līmenis;
- produktu tirgu nepilnīga darbība;
- nepietiekama politikas koordinācija;
- grūtības tirgus pakalpojumu pieejamībā;

⁽¹⁹⁾ Nolīgumā ir noteikti 3 "kaitējumu" veidi, ko atbalsts var radīt. Vienas valsts atbalsts var kaitēt importētājvalsts vietējai ražošanai. Tas var kaitēt konkurējošiem eksportētājiem no citas valsts, ja abas valstis ir sāncensēs trešās valsts tirgū. Un vienas valsts iekšējās subsīdijas var kaitēt eksportētājiem, kas mēģina sacensties subsīdijās valsts iekšējā tirgū.

— nepietiekams atbalsts jauniem ražojumiem vai ražojumu kombinācijām, kam ir pievienotā vērtība, kas rada kvalitatīvi augstvērtīgas darba vietas un var nodrošināt Eiropai konkurences priekšrocības⁽²⁰⁾.

2.3.3 Tā rezultātā ir izveidojusies zināma tiesiskā nenoteiktība, ko var novērst tikai ar padziļinātu valsts atbalsta robežu un iespēju pārbaudi šajā nozarē.

2.3.4 Ražojumu un metožu jauninājumi⁽²¹⁾ visos to aspektos ietekmē tirgu un līdz ar to var arī atstāt iespaidu uz pasākumiem, kam, iespējams, ir ievērojama ietekme uz konkurētspēju un tirdzniecību.

2.3.5 Lai varētu izsniegt iepriekšējas atļaujas, partnerības un proaktīvas sadarbības starp Komisiju un dalībvalstīm ietvaros ir jānosaka īpašs, pārredzams un visiem pieņemams pamatprincipu kopums.

2.3.6 Jauninājumu un jauninājumu procesa definīcija.

2.3.6.1 Komiteja apzinās, ka jauninājumu definīcija, kas ir noteikta Zaļajā grāmatā, ir jāatjauno, ņemot vērā pēdējo desmit gadu izmaiņas. No otras puses, ir izsmeļošāk jāpievēršas arī posmiem starp jauninājumu procesiem un to komerciālas izmantošanas uzsākšanu, lai nepieļautu pārmērīgu konkurences nosacījumu kropļošanu.

2.3.6.2 Kādreiz sabiedrības attīstība bija pārāk lēna, lai vienas dzīves garumā to vispār būtu iespējams ievērot. Šodien tā ir tik ātra, ka ir grūti izprotama. Visā sabiedrībā, bet jo sevišķi uzņēmumos, pārvaldes un pakalpojumu jomā šodien norisinās ievērojamas pārmaiņas, kuru rezultātā iegūtās zināšanas bieži vien kļūst apšaubāmas.

2.3.6.3 Tādējādi jauninājumi kļūst par visas sabiedrības norisi, kurā tie iedzīvotāji, iestādes un organizācijas, kurām ir visvairāk zināšanu, jo tās nodarbojas ar jauninājumu izpēti, palīdz "pārējiem" apzināties to rezultātus un izmantot tos savā profesionālajā darbībā, kā arī savstarpējās attiecībās.

2.3.6.4 Ja utopija ir kas tāds, kas īstenojas nākotnē, tad "attīstība ir visu utopiju īstenošana"⁽²²⁾.

2.3.6.5 Pēc Zaļās grāmatas pieņemšanas Komisija ir atbilstoši nodēvējusi inovāciju par jauninājumu veiksmīgu radīšanu, iekļaušanu un pielietojumu ekonomikā un sabiedrībā⁽²³⁾.

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlaments, Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja. Atziņums Komisijai ITRE A-6 0148/2005, 4. punkts.

⁽²¹⁾ Salīdzināt ar Zaļo grāmatu par jauninājumiem, KOM(1995) 688 galīgā red.

⁽²²⁾ Oskars Vailds.

⁽²³⁾ KOM(2003) 112 galīgā red.: "The successful production, assimilation and exploitation of novelty in the economic and social spheres".

2.3.6.6 Jauninājumi ir komplekss process. Bez pētniecības darbību attīstības un labāka tehnoloģiju pielietojuma arī daudzu citu reizēm nepastāvīgu faktoru un nosacījumu mijiedarbība var sekmēt jauninājumus. Cita starpā pie tādiem pieskaitāmi:

- uz jauninājumiem vērsta uzņēmumu kultūra;
- savstarpējo attiecību sistēma ar citiem uzņēmumiem, organizācijām un sabiedriskām iestādēm, kas ir nozīmīgas zināšanu un jauninājumu radīšanā un izplatībā;
- tiesisko pamatprincipu kopums, sevišķi attiecībā uz intelektuālo īpašumu;
- kapitāla tirgus pieejamība, sevišķi riska kapitāla un darbības uzsākšanas kapitāla izpratnē;
- izglītības un tālākās apmācības pakalpojumi, augstskolu un zinātnes nozares saistība ar attiecīgo uzņēmumu;
- struktūras jauninājumu nodošanai un atbalstam (piemēram, inkubatori, pētniecības kopu sistēma, kā arī rūpniecības un tehnoloģiju parki).

2.3.6.7 Komiteja jau ir vērsusi uzmanību uz to, ka jauninājumi ir sabiedriska norise⁽²⁴⁾, kas balstīta uz pētniecību un attīstās konkurences apstākļos un ja attieksme pret izmaiņām un gatavību uzņemties risku ir pārsvarā labvēlīga. Tādā gadījumā rezultāts ir lielāka konkurētspēja, spēcīgāka kohēzija un augstāka dzīves kvalitāte saimnieciskā un sabiedriskā izpratnē.

2.3.6.8 Lai būtu pieejami objektīvi kritēriji, Komiteja aicina Komisiju ar pilsoniskās sabiedrības palīdzību un Eiropas Kopienų Statistikas biroja (*Eurostat*) vadībā precizēt, tieši kādus ražošanas un pakalpojumu sniegšanas pasākumus šodien var uzskatīt par inovatīviem. Tas patiešām būtu ārkārtīgi noderīgi, ja būtu pieejamas vadlīnijas šai sarežģītajai un pastāvīgi attīstībā esošajai jomai.

Briselē, 2005. gada 14. decembrī

2.3.6.9 **Atbalsts jauninājumiem** (pēc Zaļās grāmatas definīcijas⁽²⁵⁾). Kā jau pieminēts⁽²⁶⁾, pēc Komitejas domām pašreizējo ietvaru vajadzētu paplašināt, iekļaujot tajā jaunus atbalsta veidus, kas nav ietverti šobrīd spēkā esošajās vadlīnijās. Turklāt būtu nepieciešams noteikt papildu atbilstības kritērijus, kas pieļauj lielāku rīcības brīvību dalībvalstu pasākumiem bez ziņošanas pienākuma.

2.3.6.10 Paziņojumā galvenā uzmanība ir veltīta MVU īpašajām vajadzībām, kas jau ir bijušas pieminētas arī Eiropas Parlamenta, Padomes, EESK un Komisijas dokumentos. Arī EESK ir pārliecināta, ka tieši inovatīvi, konkrēti un mērķtiecīgi pasākumi, kas ir paredzēti mikro, maziem un vidējiem uzņēmumiem, var dot spēcīgu impulsu konkurētspējai.

2.3.6.11 Jauninājumu procesu priekšnosacījums ir visu nodarbināto iesaistīšana kā mazajos, tā arī lielajos uzņēmumos un aktīva rīcība dažādos līmeņos. To ir iespējams panākt tikai sadarbībai labvēlīgos apstākļos, ja pastāv vēlme ar interesi uzņemt stimulus radīt ko jaunu. Īpaši nozīmīga šī mērķa sasniegšanai ir mūžizglītība.

2.3.6.12 Pēc EESK domām visām dalībvalstīm būtu vairāk jācenšas panākt to, lai zinātne kļūtu labāk saprotama un lai par to interesētos vairāk jaunu cilvēku⁽²⁷⁾. Lielu ieguldījumu jauninājumu kultūrā varētu dot arī televīzijas raidījumi⁽²⁸⁾. Ar izglītības palīdzību (izmantojot arī televīziju) ir iespējams uzlabot saziņas iemaņas, kas savukārt uzlabotu informētību, jauninājumus un konkurētspēju. Mērķtiecīga, viegli saprotama informācija veicina iedzīvotāju lielāku izpratni par zinātni un jauninājumu attīstību.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁴⁾ Salīdzināt ar Zaļo grāmatu par jauninājumiem, *Sirkeinen, Konitzer*, OV C 212/1996.

⁽²⁵⁾ KOM(1995) 688 galīgā red.

⁽²⁶⁾ INT. 268

⁽²⁷⁾ 2003. gadā 27 % darbaspējīgo iedzīvotāju ES 25 (50 miljoni cilvēku) bija nodarbināti kā zinātniski tehniskie līdzstrādnieki vai tehniķi (*HRSTO*). Avots: *Eurostat*, Zinātne un tehnoloģija, 11/2004).

⁽²⁸⁾ Saskaņā ar pieejamajiem statistikas datiem 7 no 10 cilvēkiem informācijas avots ir televīzija.